

RADIO PENINSULAR.

Nº 1.

"PARAULES PER A UNA SOLA VEU"

Fragments de "Laia"
de Salvador Espriu.

Manuel Cubeles i Solé.

Juny de 1975.

PROJECTE DE POSSIBLE CARETA FIXA
D'ENTRADA.

IRRUMPE MUSICA A P.P. PASA A FONDO.

LOCUTORA: Radio Peninsular de Barcelona....

LOCUTOR: ...presenta!

LOCUTORA: "Paraules per a una sola veu"

FLASH DE LA MUSICA A P.P. VUELVE DE FONDO.

LOCUTORA: La veu de _____
portarà a vosaltres!

LOCUTOR: Paraules escrites per _____
en la seva narració _____

FLASH DE LA MUSICA A P.P. VUELVE DE FONDO.

LOCUTORA: Sel.lecció feta per Manuel Cubeles i Solé

LOCUTOR: i ambientada, musicalment, per _____

SALE MUSICA Y ACABA.

POSIBLE CARETA DE SORTIDA.

LOCUTORA: Per Radio Peninsular de Barcelona heu escoltat
de la narració de _____ (títol) _____
uns fragments dits per una sola veu.

LOCUTOR: La de _____

PRESENTACIO DEL NOU ESPAI.

LOCUTORA: Radio Peninsular presenta, avui, un nou espai que porta com a nom: PARAULES PER A UNA SOLA VEU.

La cultura catalana té un magnífic estol d'homes que, amb la "paraula escrita", han creat arguments; han expressat pensaments, han forjat personatges i situacions d'una alta qual.lificació literària.

Per la força del missatge i per la indiscutida bellesa de la imatge creada; amb un domini de la llengua, la nostra Emisora, Radio Peninsular, presenta -com diu el seu nom- aquest espai, fent us d'una sola veu que mestra en la tècnica radiofònica, recrearà tota la grandesa del contingut d'un text.

Unes sonoritats ambientals, escollides rigurosament i amb cuidada sensibilitat, seran les llums que us faran més clares les imatges, més vius els detalls, en el misteriós sentit de la vostra imaginació.

Heus ací el gran poder de la Radio.

Les paraules escrites de Salvador Espriu, Carles Riba, Josep Pla, Joaquim Ruyra, Josep Carner i d'altres, seran "veu", contingut, imaginació, fins realitat; seran "radio" amb la seva alta missió i significació de proclamar la veritat d'una cultura sota el signe del diàleg i la concòrdia.

PRESENTACIÓ DE "LAIA" DE SALVADOR ESPRIU.

LOCUTORA: Manuel Cubeles i Solé diu:

LOCUTOR: Amics: avui, la veu, anirà filant, paraula darrera paraula, un fragment del dens i tens teixit argumental de "Laia" de Salvador Espriu.

Seria, certament, una niciesa, que jo volgués, ara, comentar l'obra de Salvador Espriu, o bé la seva trajectòria humana i literària.

La "veu" dient les paraules escrites per Salvador Espriu, explicarà un aspecte de la dona, filla del seu sentir, que és: "Laia".

Jo sols puc fer esment de la impressió que va causar-me Salvador Espriu el dia que va visitar-nos a casa per escoltar la composició musical del meu cunyat, Narcís Bonet, sobre el seu gran poema: "La Pell de Brau".

Salvador Espriu es un home prim, amb un rostre angulat, uns ulls rics en concentració espiritual, una testa ampla i poderosa, una veu ajustada per a dir, justament, el que vol.

Sincerament va impressionar-me. Tot escoltant "La Pell de Brau", tot mirant a Salvador Espriu, vaig sentir un esglai dintre meu. Una veu, la de la meva consciència, em deia: "Heus ací un poeta profeta".

Solitari, però ric d'experiències i de sofriments, Salvador Espriu, va clamant amb la paraula escrita, la profecia del destí, de la veritat d'un poble, i això, amics, tot pujant a les alçàries de la perdurabilitat.

sigue.

VOZ LOCUTOR CONTINUANDO:

No dubto que, en el demà de la història, tot un poble,
amb una soïa veu, amb un clam potent dirà. a- l'obra de
Salvador Espriu, el bíblic "Amen".

INDICACIONS PER AL LECTOR I EL SR. MONTADOR MUSICAL.

El text escollit corresponent a la narració, en prosa, de SALVADOR ESPRIU, titulada: "LAIA".

Son els fragments finals de l'obra. Son altament descriptius i que resumeixen la tragèdia. Al final he insertat les paraules que clouen el primer capítol.

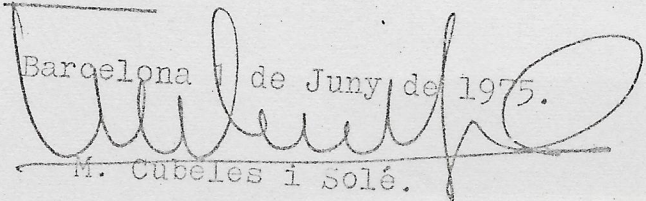
El text, com es veurà, marca diverses i ben diferents situacions molt adequades pel ritme de la narració i per al seu montatge musical i ambiental.

HE SEGUIT EL SISTEMA SEGÜENT:

Rompre els "punts i seguits" per a donar un marge de pausa al sentit dramàtic i de situació i poder-los aprofitar el "Montador musical", així com crear en l'oient les degudes suggerències de imaginació, com son:

- 1 - De tempesta de "xaloc"
- 2 - De poble, carrers i cases.
- 3 - de turó erm amb amples horitzons.
- 4 - D'ermita. Aquí, com a efecte (resolt en la forma que el Montador musical cregui adient) he posat la "paraula" en boca d'una veu femenína. Suggereixó que la seva primera intervenció sigui amb lleu ressonància però a 20 pla de sò. La segona intervenció a "boca de micròfon", dita amb veu d'alé (sistema francès)
- 5 - De mar.
- 6 - de Poble (gent miserable corcada per l'angoixa)
- 7 - De mort -lent sò de campanes-
- 8 - De solitud, al final, amb un intens sentit de tragèdia.

Barcelona 1 de Juny de 1975.

M. Cubelles i Solé.

VEU - Laia ajustà la porta i sortí.

Una alenada d'aire fred la rebé i l'obligà a recular uns quants passos.

Després, la dona avançà. Es perdé aviat enllà d'una cantonada i enfilà un carrer.

Carrer del Pas de Llevant, carrer de pedres cantelludes, de cases venerables, blanques i quietes com colomes.

Carrer auster, cansat de l'esforç d'una eterna pujada, vell d'afanys i de segles.

Cancells amples, eixides humils, horts pobres, parets adobades amb calç i escopinades de pluja.

Xerrameca de dones, grinyol de garrins, bramar d'un ase, fortor de cort amagada.

A poc a poc, el carrer es va estrenyent i es converteix en corredor. Les finestres veïnes bescanvien menudament els misteris de les cambres, i les cases s'apuntalen unes amb altres i s'ajuden, xarugues, amb el feble reforç de petits arcs de maó menjats de molsa.

I el carrer acaba agudament, quasi en aresta, amb odi a la humanitat i a la fosca de les pedres ennegrides.

Laia penetra gloriósament en la llum.

Erm de les Animes.

Mates de llet de bruixa, de fonoll, d'ortigues. Esbarzers plens de mores. Punxes de figueres de moro, de fruit roig com una ferida.

Una gran creu de fusta, resseca, corcada, caient en estelles, voltada de papers bruts, de curio podrit, de cros-tons rosegats, de claus, d'ossos, de parracs, de pots de llauna tacats de rovell, d'escloves, de pellofes.

Al fons, el camí del cementiri, ofegat de pols, de xiprers,

VEU SEGUEIX:

i de cants d'ocells.

Dominant-ho tot, el turó del Mal Temps, gris, nu de vegetació, abandonat i esgarriat com un cadàver. Al cim, l'ermita de Sant Roc, amable petitona, sola, semblant a una gavina amb les ales plegades.

A l'altra banda del turó, la mar lliure.

Fins a "Laia" arribava el bruel de les ones, rompent-se contra les roques en garlandes d'escuma, i les primeres envestides del xaloc.

Més amunt, el pas es feia penós, i el vent fuetejava amb violència el cos de la dona.

De sobte, l'ermita se li oferí, protectora, i "Laia" s'acollí al seu refugi.

-

Un ciri gotejava llàgrimes de cera i agonitzava deixant un vestigi daurat a la plaga de Sant Roc. La imatge és menuda, de colors llampants, riallera, d'una plàcida ingenuïtat devota i camperola.

Als seus peus, el ca llepa amb llengua sucosa la nafra de caritat.

Damunt del cap del sant, el rètol de la dedicatòria, una inscripció redactada en un llatí barroer de les darreries del disset, conta una intervenció miraculosa i la fe i la promesa d'un poble.

El sostenen i defensen dos àngels grassons, de rialla mesella.

Unes estovalles olioses, molt sargides, cobreixen la mesa de l'altar. Els canelobres, de llautó ennoblit amb una fina làmina de plata.

"Laia" s'atansa, pren aigua de la pica benita i se senya

VEU CONTINUA:

amb cura. Poderós sant Roc, sant Roc, que sigui escoltada! Ella era petita quan el mal maleït sobrevingué, era petita i no se'n recordava. No conegué cap alegria, i les mofes injustes la feren dolenta.

Quan sentí algun mot de tendresa? Sempre malalta, trista, perseguida. Quina culpa era la seva, sant poderós?

Tingué un fill, i se li morí. Ara enganyava el marit, però aquesta no era una compensació suficient de tants mals tractes, ja n'estava tipa.

Volia, exigia una reparació plena, poderós sant Roc, aquella que ja sabia i que ara li venia a recordar.

Tindria, en canvi, una llàntia encesa, cada any, en la diada de la seva festa, i unes estovalles noves. Que pensés que era pobra i no li podia oferir res més. S'havia anat exaltant i parlava:

VEU FEMENINA (CON EL EFECTO ADECUADO QUE CONSIDERE EL SR. MONTADOR.

-Tu saps la meva voluntat, saps el meu desig. Que ell no torni!

VEU - La flama del ciri feia pampallugues. Abans d'apagar-se, "Laia" cregué que la imatge somreia. Repetia ja d'esma:

VEU FEMENINA (CON EL EFECTO ADECUADO QUE CONSIDERE EL SR. MONTADOR.

- Que no torni, que no torni!

VEU - Des de la tenebra d'una capella lateral, la palpen els ulls irats i el febrós esguard d'un Sant Jeroni esque-
lètic, agenollat en meditació davant una calavera. "Laia"
fuig"

-
Ja fora, la fúria del vent se l'emporta.

VEU CONTINUA.

Travessa el turó del Mal Temps i davalla a l'erm de les Animes. La fressa i el perill de la tempesta queden endarrerats.

L'erm de les Animes s'estén damunt la mar i el poble com una balconada. "Laia" s'atura a mirar. Fins pot destriar amb facilitat les sentors i les paraules.

Els carrers es creuen i sembla que es persegueixin com colles d'infants que juguin a fet a amagar.

Carrer dels Corders. Carrer de la Bomba, amb les botigues de roba i la flequeria, d'una calenta flaire de pa tendre.

Carrer de la Perera. Placeta de l'Església, d'un íntim silenci senyor, patrici.

Carrer d'Avall. Carrer de la Torre, amb la torratxa de defensa, revellida i ja inútil, a l'entrada.

Despres... el sorral, avui ple de gent que espera les barques.

Es va fent fosc. Les cases es reflecteixen en el mirall en calma de les aigües de la badia.

—
El xaloc ja amainava, s'amansia.

Ara corria xisclant pels turons veïns i jugava amb les darreres fulles, ressecades pel sol d'estiu. Les feia caure i se les enduia d'un lloc a l'altre, arrossegant-les per terra. Les oblidava de seguida i reculava cap al poble.

Entrava allí per les finestres, es ficava per una xemena, es rostia en la cremor d'unes cendres, rebotia portes, apagava llums i s'arrupia en un racó, regalimós d'aigua, escampant espurnes de foc.

—

VEU CONTINUA.

La mar s'aquietava, i les barques s'afanyaven a tornar. Evolucionaven amb les veles rissades i maniobraven sense treva, per esmorteir el xoc contrari del vent.

Hom distingia els colors: verd, blau, negre, mangra, Hom les veia navegar amb precaució, com vencien les dificultats.

Els pescadors vogaven a la cia, enfilaven freus i evitaven esculls i barres i passos perduts enmig de roques.

De mica en mica, la mar escopia les despulles de la seva presa. Arribaven desferres de quillats, sardinals, palan-greres. Les barques s'anaven atansant.

Una portava la quilla mig esbotzada, una altra mostrava una esberla enorme. A moltes els faltava l'arbre. Cadascú lamentava la seva particular desgràcia. De tant en tant, la cri-dòria d'un marrec a qui la mare apallissava sense gaire motiu, per pura exasperació.

Apartada dels altres, "Laia" escoltava la màgica resposta del seu desig.

No, ell no se salvaria, i potser cap dels dos, millor!

Què li importava, al capdavall, l'Esteve?

Que es quedessin barrejats allí, tastant també un mateix llit de glaç, a les fondàries de la bona mar. I ella seria d'ara endavant com les altres dones i aniria a l'ermita de Sant Roc, a complir la prometença.

VEU CONTINUA.

La queixa dels ferits emplenava l'aire. Hom els arrenghera-
va i els socorria amb lentitud i deficiències. Un home age-
gantat, amb els ulls quasi fora de les òrbites, caigué cri-
dant els noms dels seus fills. Palpava els cossos sense vi-
da, baladrejava mots desesperats, ho maleïa tot. No els ha-
via acompanyat avui, i vet aquí com els hi lliurava la mar!
No els havia acompanyats i no en tenia d'altres..

-
El poble comptava les barques que mancaven: hi havia testi-
monis del naufragi de moltes. Segons els càlculs, hom en
podia esperar encara dues, i aviat tan sols una, la d'en
Quelot, i sotjaven com avançava enllà, ajupida pel fuet de
l'aigua i del vent.

-
Al cap de molta estona, la barca entrava en la badia, i
d'ella saltava un home sol, el patró. Veus li preguntaven
per l'Esteve, i l'arribat assenyalava vagament endins.
Si, l'havia arrabassat una ona com una muntanya.
Buscava després "Laia" i l'agafava amb duresa per l'es-
quena.

-Que no em dius res, tu?

-
Les campanes de la parròquia tocaven a morts, i la gent
desfilava a poc a poc cap a les cases. En Quelot i la seva
dona eren els últims.

L'home caminava davant de "Laia" i movia els braços com si
encara remés.

S'aturava de tant en tant i es recolzava, per no caure, a
les parets. Que rebentat que estava, i la dona s'endarrerria
i romancejava, en lloc d'ajudar-lo! Es tombà.

VEU CONTINUA:

-Ben baldat, bo per als diantres. Que no em sents?

S'estranyava:

-Que plores? Plores tu?

-

Eren dues ombres en els carrers silenciosos.

-

VEU:

Era filla de pescadors, i li deien "Laia".

Era filla de pescadors, potser de Sinera, potser de més enllà.

-

1 Juny de 1975.

Adp. per a Radio M.C.S.